

Wincenty Grzeszczyk

Nowela do kodeksu postępowania karnego z dnia 29 marca 2007 r.

I. Zagadnienia wstępne

Na 38. posiedzeniu w dniu 29 marca 2007 r. Sejm RP uchwalił ustawę o zmianie ustawy o prokuraturze, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹. Ustawa ta wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, a więc 12 lipca 2007 r. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy podkreśla, że realizacja przez rząd programu w części dotyczącej zmian w funkcjonowaniu prokuratury, a zwłaszcza stworzenie jednolitej struktury organizacyjnej prokuratury do spraw zwalczania przestępczości zorganizowanej przez powołanie wydziałów terenowych Biura do Spraw Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej Prokuratury Krajowej oraz znaczne ograniczenie prokuratorskiego nadzoru instancyjnego i przekazanie zadań w zakresie kontroli odwoławczej do właściwości sądu, wymaga także innych zmian ustawy – Kodeks postępowania karnego. Drugim więc nurtem proponowanych zmian Kodeksu postępowania karnego jest istotna korekta modelu postępowania przygotowawczego. Uznano, że zmiany w zakresie kontroli odwoławczej w postępowaniu przygotowawczym, prowadzące do zmniejszenia obciążenia prokuratorów, powinny skutkować ich większym procesowym zaangażowaniem w bezpośrednim prowadzeniu postępowań przygotowawczych, a zwłaszcza śledstw. Wyrazem tego jest ustanowienie zasady, że śledztwo wszczyna (art. 305 § 3 k.p.k.) i prowadzi prokurator, z możliwością powierzenia Policji jego przeprowadzenia w całości lub w określonym zakresie albo dokonania poszczególnych czynności śledztwa, z tym że niektóre czynności zastrzeżono do wyłącznej kompetencji prokuratora (art. 311 k.p.k.).

Rozwiązanie powyższe przenosi na prokuraturę znacznie większy niż obecnie zakres obowiązków procesowych. W celu urealnienia obciążenia prokuratorów jednocześnie dokonano istotnej korekty na rzecz zwiększenia liczby spraw, które mogą być prowadzone w formie dochodzenia, co spowoduje zmniejszenie liczby postępowań przygotowawczych wymagających formy śledztwa.

¹ Dz. U. Nr 64, poz. 432.

Zmiany zawarte w noweli zostaną przedstawione w kolejności zagadnień części ogólnej oraz części szczególnej procesu karnego (przebiegu postępowania).

II. Nowelizacja przepisów części ogólnej k.p.k.

1. Znacznie poszerzono właściwość rzeczową sądu okręgowego, obejmując nią także sprawy o przestępstwa określone w art. 258 § 1–3, art. 265 § 1 i 2, art. 269, art. 278 § 1 i 2 w zw. z art. 294, art. 284 § 1 i 2 w zw. z art. 294, art. 286 § 1 w zw. z art. 294, art. 287 § 1 w zw. z art. 294, art. 296 § 3 oraz art. 299 k.k. Uzasadnieniem takiej regulacji była potrzeba lepszego wykorzystania potencjału zawodowego sędziów szczebla okręgowego oraz odciążenia sędziów sądów rejonowych².

2. Zmiany objęły także art. 45 k.p.k., w którym po § 1 dodano § 1a–1c. Nowe rozwiązania przewidują, że w wypadkach określonych w ustawie czynności procesowe wykonuje nie tylko prokurator nadrzędny, ale także prokurator bezpośrednio przełożony. Oprócz dotychczasowej kompetencji w zakresie orzekania o wyłączeniu prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze, prokurator bezpośrednio przełożony został uprawniony do rozstrzygania zażalenia na zarządzenie podległego prokuratora o odmowie udostępnienia akt w postępowaniu przygotowawczym (art. 159), a także zażalenia na postanowienia i zarządzenia oraz na inne czynności prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, o których mowa w § 1 i 2 art. 302. Prokurator bezpośrednio przełożony uzyskał więc w pewnych sytuacjach status poziomej instancji odwoławczej, wzorowanej na uregulowaniu przyjętym w art. 48 § 1, art. 426 § 3, art. 430 § 2 k.p.k. oraz w art. 167 § 3 k.k.s. i art. 14 § 1 pkt 2 k.p.w. Ponadto projekt określa dla prokuratora bezpośrednio przełożonego kompetencje w zakresie przedłużania okresu śledztwa przez zmianę art. 310 § 2 i art. 153 § 1 k.k.s. oraz występowania do sądu apelacyjnego o przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania na okres powyżej roku przez zmianę art. 263 § 4 k.p.k.

Przepis art. 45 § 1b definiuje prokuratora nadrzędnego – jest nim prokurator kierujący jednostką organizacyjną wyższego stopnia, a także prokurator tej jednostki lub prokurator delegowany do niej w zakresie zleconych mu czynności. Jest to pojęcie ze sfery procesu karnego (podobnie jak określenie nadrzędnego organu finansowego – art. 53 § 39 k.k.s.). Pojęcie to poprzednio występowało w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości – Regulaminie wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (§ 20), co mogło rodzić zarzut niekonstytucyjności takiego uregulowania. Procesowe kompetencje prokuratora nadrzędnego określają przepisy

² Uzasadnienie rządowego projektu noweli – druk sejmowy nr 1113.

art. 236 i 465 § 2a (zob. też art. 626a). W sprawach, w których postanowienie lub zarządzenie wydał prokurator wykonujący czynności w Prokuraturze Krajowej, prokuratorem nadrzędnym jest Prokurator Generalny (zob. dla porównania art. 53 § 39 pkt 3 k.k.s.). Rozwiązanie to skorelowane jest ze zmianami organizacyjnymi w funkcjonowaniu prokuratury, dla których podstawą prawną jest art. 17 ust. 6b ustawy o prokuraturze. Na podstawie tego przepisu w ramach biur Prokuratury Krajowej mogą być tworzone wydziały lub inne komórki organizacyjne, w tym zamiejscowe. Wydziały zamiejscowe będą elementem struktury organizacyjnej Prokuratury Krajowej jako centralnej jednostki organizacyjnej prokuratury powszechnej. Uprawnienia Prokuratora Generalnego wynikające z ustawy może również wykonywać upoważniony przez niego zastępca Prokuratora Generalnego (art. 10 ust. 2a ustawy o prokuraturze).

3. Nowela, nadając nowe brzmienie art. 159, wprowadziła rozwiązanie, zgodnie z którym na zarządzenie prokuratora o odmowie udostępnienia akt zażalenie przysługuje do prokuratora bezpośrednio przełożonego (zob. art. 17a ust. 3 ustawy o prokuraturze, który określa krąg prokuratorów bezpośrednio przełożonych). W poprzednim stanie prawnym zażalenie to przysługiwało do prokuratora nadrzędnego.

4. Treść art. 236 została rozszerzona o normę zawartą w § 2 tego przepisu, który ustanawia kompetencję prokuratora nadrzędnego do rozpoznania zażalenia na postanowienie i na inne czynności prokuratora dotyczące przeszukania i zatrzymania rzeczy oraz w przedmiocie dowodów rzeczowych. W gruncie rzeczy jest to utrzymanie dotychczasowego rozwiązania, które wymagało jednak osobnego zaakcentowania z uwagi na zasadę określoną w art. 465 § 2.

5. Według zmienionego art. 259 § 3 ograniczenie, iż tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku, nie obowiązuje co do sprawcy, którego ujęto na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem.

6. Po zmianie art. 263 § 4 przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym na podstawie tego przepisu może nastąpić na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo (poprzednio – na wniosek właściwego prokuratora apelacyjnego).

Warto wspomnieć, że brzmienie art. 263 § 4 wcześniej ustaliła nowela do k.p.k. z dnia 12 stycznia 2007 r. Zmianę tego przepisu wymusił Trybunał Konstytucyjny, który wyrokiem z dnia 24 lipca 2006 r., sygn. akt SK 58/03, orzekł, że art. 263 § 4, w części obejmującej zwrot „a także z powodu innych istotnych przeszkód, których usunięcie nie było możliwe” w zakresie, w jakim odnosi się do postępowania przygotowawczego, jest niezgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji RP. W uzasadnieniu wyroku

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że wśród wymienionych w przepisie art. 263 § 4 k.p.k. przesłanek ostatnia z nich – „a także z powodu innych istotnych przeszkód, których usunięcie było niemożliwe”, ma szczególnie nieostry charakter, co utrudnia jej jednoznaczne odczytanie. Powodowało to, że ustawowy „wyjątek od wyjątku” w zakresie przedłużania tymczasowego aresztowania był normą nader łatwą do zastosowania, gdyż powyższa przesłanka z trudem poddawała się obiektywnym kryteriom oceny. Taka sytuacja była szczególnie niepożądana w postępowaniu przygotowawczym. Dokonana zmiana sprowadza się do usunięcia z przepisu art. 263 § 4 przesłanki „a także z powodu innych istotnych przeszkód, których usunięcie było niemożliwe” i wprowadzenia nowej – „czynności zmierzających do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego”. Nowa przesłanka spełnia kryterium określoności i poddaje się obiektywnej ocenie. Będzie ona miała zastosowanie przede wszystkim w postępowaniu przygotowawczym.

Nowela do k.p.k. z dnia 12 stycznia 2007 r. jednocześnie dodała nowy przepis – art. 263 § 4a, zgodnie z którym przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na etapie postępowania sądowego, powyżej terminów określonych w § 3, możliwe będzie także z powodu „innych istotnych przeszkód, których usunięcie było niemożliwe”. Oznacza to pozostawienie możliwości przedłużania tymczasowego aresztowania w oparciu o podstawę zakwestionowaną przez Trybunał Konstytucyjny, ale jedynie na etapie postępowania sądowego. Właściwemu stosowaniu tego przepisu powinno służyć wypracowanie w orzecznictwie spójnej i jednolitej jego wykładni.

7. Według nowego brzmienia art. 293 § 2 na każde postanowienie dotyczące zabezpieczenia majątkowego („w przedmiocie zabezpieczenia”) przysługuje zażalenie. Przedmiotem zaskarżenia może być zatem sam fakt zabezpieczenia, jak również zakres i sposób zabezpieczenia. Nowela do k.p.k. z dnia 29 marca 2007 r. wprowadziła jednolity tryb zażaleniowy związany z zaskarżaniem postanowienia prokuratora w przedmiocie zabezpieczenia, przyjmując, że zażalenie na postanowienie prokuratora (każde – a więc o zastosowaniu, jak i co do zakresu oraz sposobu zabezpieczenia) rozpoznaje sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie. W poprzednim stanie prawnym na postanowienie prokuratora nie mieszczą się w pojęciu postanowień „o zabezpieczeniu”, a będące innym postanowieniem „co do zabezpieczenia”, zażalenie przysługiwało na zasadach ogólnych, a więc do prokuratora nadrzędnego. Na postanowienie prokuratora „co do zabezpieczenia roszczenia cywilnego” zażalenie przysługuje również do sądu (art. 69 § 3).

III. Zmiany w przebiegu postępowania

1. Omawiana nowela do k.p.k., nadając nowe brzmienie art. 297 § 1 pkt 4, przywróciła wymóg „wszechstronnego” wyjaśnienia okoliczności sprawy. Uregulowanie to nie jest spójne z rozwiązaniami pozwalającymi na ograniczenie w dochodzeniu zakresu czynności dowodowych (art. 325h, art. 335 § 2 i art. 517b § 3).

Na nowo określając zadanie sformułowane w art. 297 § 1 pkt 5, nowela wyeliminowała z poprzedniego brzmienia zwrot „w niezbędnym zakresie” oraz dodała sformułowanie „tak, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na pierwszej rozprawie głównej”. Zmiana ta „ma zapewnić lepsze przygotowanie pod względem dowodowym spraw kierowanych do sądu z aktem oskarżenia, co jest istotne z sytuacji nałożenia na sąd obowiązków procesowych w zakresie kontroli odwoławczej w postępowaniu przygotowawczym”³. Z określenia zadania wynika, że powinno ono być realizowane na rzecz sądu, na co wskazują wyrazy „dla sądu”. Jednakże zebranie, zabezpieczenie i utrwalenie dowodów jest jednakowo ważnym zadaniem każdego postępowania przygotowawczego, także w sprawie, w której postępowanie zostanie umorzone.

2. Nowe brzmienie art. 298 § 1 oddaje rzeczywistą rolę prokuratora w postępowaniu przygotowawczym (prowadzi lub nadzoruje to postępowanie). W taki sam sposób pozycję i rolę prokuratora w postępowaniu przygotowawczym oddaje art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o prokuraturze, który stanowi, że ustawowe zadania Prokurator Generalny i podlegli mu prokuratorzy wykonują m.in. przez prowadzenie lub nadzorowanie postępowania przygotowawczego w sprawach karnych.

Prokurator wszczyna (art. 305 § 3) i prowadzi śledztwo (art. 311 § 1). Dochodzenie prowadzi Policja lub organy, o których mowa w art. 312 (obowiązuje je zasada legalizmu oraz zasada działania z urzędu), chyba że prowadzi je prokurator (art. 325a § 1). Ponadto Policja może prowadzić powierzone jej przez prokuratora śledztwo lub prowadzone osobiście dochodzenie w zakresie, o którym mowa w art. 311 § 2 i 3. Uprawnienia procesowe Policji przysługują organom wymienionym w art. 312. W wypadkach przewidzianych w ustawie (art. 312, 325d, ustawy szczególne, np. ustawa o lasach, ustawa o ochronie przyrody, ustawa prawo łowieckie) inne organy mogą prowadzić postępowanie przygotowawcze w formie dochodzenia.

3. Dodany przepis § 3 w art. 302 ustanowił kompetencję prokuratora bezpośrednio przełożonego do rozstrzygania zażaleń na postanowienia i zarządzenia oraz na inne czynności prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, o których mowa odpowiednio w § 1 i 2.

³ Uzasadnienie rządowego projektu noweli – druk sejmowy nr 1113.

4. Po zmianie art. 305 § 3 organem uprawnionym do wydania postanowienia o wszczęcia śledztwa jest jedynie prokurator. Uprawnienia w tym zakresie utraciła Policja. W wypadkach niecierpiących zwłoki Policja nadal może w każdej sprawie, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa (lub dochodzenia), przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe. W sprawie, w której obowiązkowe jest prowadzenie śledztwa, postanowienie o przedstawieniu zarzutów wydaje prokurator (art. 308 § 4).

Zmiana art. 309 pkt 1 skorygowała jeden z członów wyznaczających zakres obligatoryjnego śledztwa według kryterium przedmiotowego – pojęcie „spraw o zbrodnie” zastąpiono określeniem „spraw, w których rozpoznanie w pierwszej instancji należy do właściwości sądu okręgowego”.

5. Nowela, uchylając § 2 w art. 306, zniósła przewidziany w tym przepisie tryb rozpoznawania zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego lub jego umorzeniu, polegający na możliwości przychylenia się przez prokuratora nadzrędnego do tego zażalenia; jeżeli prokurator nadzrędny nie przychylił się do zażalenia, kierował je do sądu. Jednocześnie nowela wprowadziła nową zasadę ogólną, wyrażoną w zmienionym art. 465 § 2, polegającą na tym, że na postanowienie prokuratora zażalenie przysługuje do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, chyba że ustawa stanowi inaczej. Stanowią natomiast inaczej rozwiązania, zgodnie z którymi w kilku sytuacjach procesowych organem odwoławczym w postępowaniu przygotowawczym jest prokurator bezpośrednio przełożony, co sygnalizuje dodany § 1a w art. 45 bądź – jak dotychczas – prokurator nadzrędny (art. 236 i 465 § 2a).

Uregulowanie przewidziane w art. 465 § 2, w połączeniu z uchyceniem § 2 w art. 306, powoduje, iż przyjęte zażalenie na odmowę wszczęcia lub umorzenie postępowania przygotowawczego kieruje się bezpośrednio do sądu, z wyłączeniem pośrednictwa prokuratora nadzrędnego. Rozwiązanie to zapewni permanentną sądową kontrolę odwoławczą powyższych decyzji zamykających drogę do wydania wyroku. Konsekwencją praktyczną tego rozwiązania będzie to, że znaczna liczba spraw karnych rocznie w skali kraju może dodatkowo wpłynąć do sądu.

Zażalenie na odmowę wszczęcia śledztwa i na jego umorzenie rozpoznawane jest w trybie określonym w art. 465 § 2. Oczywiście jest jednak, że wnosi się je do sądu za pośrednictwem prokuratora, który wydał lub zatwierdził postanowienie (art. 428 § 1), po to, aby mógł on skorzystać z możliwości, jakie stwarza art. 463 § 1 w związku z art. 465 § 1 w zakresie względnej dewolutywności, obowiązującej także w postępowaniu zażaleniowym w relacji między prokuratorem niższej i wyższej instancji.

6. Według nowego brzmienia art. 310 § 2 okres śledztwa może być przedłużony:

- w uzasadnionych wypadkach przez prokuratora nadzorującego śledztwo lub prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora, który prowadzi śledztwo, na dalszy czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż rok,
- w szczególnie uzasadnionych wypadkach przez właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora nadzorującego lub prowadzącego śledztwo na dalszy czas oznaczony.

Zmiana powyższego przepisu polega więc na określeniu kompetencji prokuratora bezpośrednio przełożonego do przedłużania okresu śledztwa.

Skoro ustawa posługuje się pojęciem prokuratora nadzorującego śledztwo i prokuratora prowadzącego śledztwo, należy przyjąć, że prokuratorem prowadzącym śledztwo w rozumieniu art. 310 § 2 jest prokurator, który po wszczęciu śledztwa prowadzi je osobiście bądź powierzył jego przeprowadzenie Policji, lecz nie w całości (w określonym zakresie lub zlecił dokonanie poszczególnych czynności śledztwa). Prokuratorem nadzorującym śledztwo jest natomiast prokurator, który po wszczęciu śledztwa powierzył jego przeprowadzenie w całości Policji. Z tego punktu widzenia istotną rolę odgrywa zarządzenie prokuratora określające zakres powierzenia Policji przeprowadzenia śledztwa.

7. Nowela wprowadziła zasadę, że prokurator nie tylko wszczyna (art. 305 § 3 zdanie 1), ale i prowadzi śledztwo (art. 311 § 1).

Po wszczęciu śledztwa prokurator może powierzyć Policji jego przeprowadzenie w całości lub w określonym zakresie albo dokonanie poszczególnych czynności śledztwa. Decyzja taka jest celowa wówczas, gdy przeprowadzenie wszystkich czynności śledztwa przez prokuratora jest utrudnione, m.in. ze względu na to, że niektóre z nich wymagają użycia środków technicznych. Wykluczone jest jednak powierzenie Policji przeprowadzenia w całości albo w określonym zakresie śledztwa obligatoryjnego ze względu na osobę podejrzaną (w wypadku określonym w art. 309 pkt. 2 i 3).

W śledztwie powierzonym dokonanie czynności związanych z przedstawieniem zarzutów, zmianą lub uzupełnieniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz zamknięciem śledztwa należy do prokuratora. Dotyczy to nie tylko wydania stosownych postanowień, ale również przeprowadzenia czynności śledczych wchodzących w skład wyżej wymienionych instytucji procesowych.

W toku prowadzenia powierzonego śledztwa Policja może dokonać innych czynności, jeżeli taka potrzeba wyłoni się dopiero przy ich wykonywaniu (art. 311 § 4). Powierając Policji przeprowadzenie śledztwa, prokurator może zastrzec do osobistego wykonania jakąkolwiek czynność śledztwa, a w szczególności czynności wymagające postanowienia (art. 311 § 5).

8. Wprowadzony do art. 325a § 1 oddaje rzeczywistą rolę organów procesowych w zakresie uprawnień do prowadzenia dochodzenia, akcentując, iż podstawowym organem dochodzeniowym jest Policja, a nadto, że postę-

powanie przygotowawcze w formie dochodzenia może prowadzić także prokurator. Bez zmian pozostała reguła, że przepisy dotyczące śledztwa stosuje się odpowiednio do dochodzenia, chyba że przepisy rozdziału 36a stanowią inaczej.

9. W celu urealnienia obciążenia prokuratorów (powiększonego w zakresie prowadzenia śledztw) omawiana nowela wprowadziła istotne zmiany w treści art. 325b na rzecz zwiększenia liczby spraw, które mogą być prowadzone w formie dochodzenia (co spowoduje zmniejszenie liczby postępowań przygotowawczych wymagających formy śledztwa), polegające na:

- podwyższeniu z 50.000 zł do 100.000 zł kryterium kwotowego, jako przesłanki dochodzenia przewidzianej w art. 325b § 1 pkt. 1 i 3,
- ograniczeniu katalogu spraw określonych w art. 325b § 2 poprzez wyłączenie z tego katalogu spraw o przestępstwa z art. 187, art. 197 § 2, art. 228 § 2, art. 229 § 2, art. 230 § 2, art. 230a § 2, art. 234, 235, art. 258 § 1 i 2, art. 265 § 3, art. 266 § 2 oraz art. 271 § 1 i 2.

10. Korekcie uległy okoliczności wyłączające dochodzenie. Ujemna jego przesłanka w postaci pozbawienia oskarżonego wolności w tej lub innej sprawie uległa modyfikacji. Po zmianie dokonanej przez nowelę do k.p.k. z dnia 29 marca 2007 r., w każdej sprawie, w której dopuszczalne jest dochodzenie, ta uproszczona forma postępowania przygotowawczego nie jest wyłączona, chociażby sprawca został zatrzymany, a nawet wtedy, gdy po ujęciu na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem został tymczasowo aresztowany. Jest to istotne zwłaszcza w odniesieniu do takich czynów, jak przestępstwa określone w art. 279 § 1 k.k.

W nowym stanie prawnym stracił częściowo aktualność pogląd Sądu Najwyższego że „każde pozbawienie wolności – w tym również zatrzymanie – z wyjątkiem zatrzymania lub tymczasowego aresztowania wobec sprawcy ujętego na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem wyłącza, zgodnie z art. 325c pkt 1 k.p.k., możliwość prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia”⁴.

Dochodzenie jest niedopuszczalne, jeżeli oskarżony jest nieletni, głuchy, niemy, niewidomy lub gdy biegli lekarze psychiatry powołani do wydania opinii w sprawie stwierdzą, że poczytalność oskarżonego w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu lub w czasie postępowania jest wyłączona albo w znacznym stopniu ograniczona. Nie wyłącza więc dochodzenia pojawienie się uzasadnionej wątpliwości co do poczytalności oskarżonego, ani również takie jej ograniczenie, które znajduje się poniżej „progu” określonego w art. 31 § 2 k.k.

11. Postanowienia, o których mowa w art. 325e §1, zatwierdza prokurator, z wyjątkiem postanowienia o wszczęciu dochodzenia oraz – po dokonaniu

⁴ Postanowienie SN z dnia 20 lipca 2005 r. – I KZP 19/05, OSNKW 2005, nr 9, poz. 75.

niu omawianych zmian – postanowienia o umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw. Prokurator podejmuje również decyzję w przedmiocie dowodów rzeczowych. Nie dotyczy to sprawy, w której wydano postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu jej do rejestru przestępstw; w takiej sprawie o dowodach rzeczowych rozstrzyga prowadzący postępowanie.

Konsekwencją uregulowania, że postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw nie wymaga zatwierdzenia przez prokuratora, w połączeniu z zasadą, iż nie jest wymagane powiadomienie prokuratora o wszczęciu dochodzenia, jest to, że sprawy te będą praktycznie poza procesowym nadzorem prokuratora – nie będą rejestrowane w prokuraturze, chyba że zostanie złożone zażalenie na postanowienie o umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw. Zażalenie takie wnosi się do prokuratora właściwego do sprawowania nadzoru nad dochodzeniem; jeżeli prokurator nie przychyli się do zażalenia, kieruje je do sądu (art. 325e § 2 i 3).

Pominięcie w art. 325g § 1 po wyrazach „podejrzany jest” wyrazu „zastrzymany” oznacza, że tylko okoliczność, iż podejrzany jest tymczasowo aresztowany, nie pozwala na odstępnie od sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz wydanie postanowienia o zamknięciu dochodzenia.

12. Podstawowy okres dochodzenia, określony na 2 miesiące, prokurator może przedłużyć do 3 miesięcy, a w wypadkach szczególnie uzasadnionych – na dalszy czas oznaczony. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 325i § 1 niezakończenie dochodzenia w ciągu 3 miesięcy nie wymaga prowadzenia postępowania w formie śledztwa, bowiem po przedłużeniu czasu jego trwania może być ono kontynuowane w postaci dochodzenia. Rozwiązanie to jest racjonalne, zwłaszcza w sytuacji zastrzeżenia do wyłącznej kompetencji prokuratora niektórych czynności procesowych w śledztwie (art. 311 § 3).

13. Sprawa przekazana prokuratorowi na mocy postanowienia sądu, po uchyleniu postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego lub odmowie jego wszczęcia, wraca do jego wyłącznej gestii, co oznacza, że prokurator jest organem decydującym o dalszym biegu postępowania i sposobie jego zakończenia. Jednak kolejne decyzje o umorzeniu postępowania lub o odmowie jego wszczęcia mogą być zaskarżane wyłącznie do sądu, co zapewnia permanentną sądową kontrolę odwoławczą powyższych decyzji zamykających drogę do wydania wyroku.

Przepis art. 330 § 2 zdanie drugie po nowelizacji nie jest jasny. Dosłowne odczytanie go nakazuje przyjąć, że sam fakt zaskarżenia przez pokrzywdzonego wydanego ponownie postanowienia o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia otwiera mu możliwość wniesienia aktu oskarżenia określonego w art. 55 § 1. Taki akt oskarżenia mógłby być wniesiony przed uprawomocnieniem się postanowienia zamykającego drogę do wydania

wyroku. Wydaje się, że taka możliwość powinna istnieć dopiero w razie utrzymania przez sąd w mocy ponownie zaskarżonego postanowienia o umorzeniu postępowania albo odmowie jego wszczęcia.

14. Nowela uchyliła § 2 w art. 339. Takie rozwiązanie osłabia wstępną kontrolę oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego. Cel ten można wprawdzie realizować poprzez stosowanie wprost art. 339 § 3 pkt 2, lecz już nie z taką skutecznością, gdy art. 339 zawierał § 2.

15. Do najistotniejszych uregulowań zawartych w noweli należy nowe brzmienie art. 465 § 2, zgodnie z którym na postanowienie prokuratora przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, chyba że ustawa stanowi inaczej. Stanowią natomiast inaczej rozwiązania, zgodnie z którymi w pewnych sytuacjach procesowych organem odwoławczym w postępowaniu przygotowawczym jest prokurator bezpośrednio przełożony albo prokurator nadrzędny, co sygnalizuje art. 45 § 1a (zob. też art. 325e § 4 i art. 626a).

16. Art. 469 w brzmieniu nadanym nowelą do k.p.k. z dnia 10 stycznia 2003 r. zawiera zasadę, że warunkiem rozpoznania przez sąd sprawy w postępowaniu uproszczonym jest uprzednie prowadzenie postępowania przygotowawczego w postaci dochodzenia, a więc w formie uproszczonej. Nowela do k.p.k. z dnia 29 marca 2007 r., dokonując zmiany art. 325i (niezakończenie dochodzenia w ciągu 3 miesięcy nie wymaga prowadzenia postępowania w formie śledztwa), jednocześnie pominęła zdanie 2 w art. 469, zgodnie z którym dokończenie postępowania przygotowawczego w formie śledztwa z przyczyn określonych w art. 325i § 1 nie stanowiło przeszkody w rozpoznaniu sprawy w trybie uproszczonym.